

BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Soarele negru

Bogdan-Alexandru Stănescu

Soarele negru

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Ecaterina Sârbu

Design și ilustrație copertă:
Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Dan Crăciun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STĂNESCU, BOGDAN ALEXANDRU
Soarele negru / Bogdan Alexandru Stănescu. - București :
Editura Trei, 2024
ISBN 978-606-40-2467-1

821.135.1

Copyright © Editura Trei, 2024
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-2467-1

*Iar peste mama se-nvălura înalt
de voci israelite mare.
Mă trezii în leagăn. Eram luminat
de razele negrului soare.*

Osip Mandelștam

*...pe măsură ce înaintăm târâș-grăpiș, să
râzi cu mine ori de mine, ori ce mai calea-va-
lea, fã ce-i face — atâta doară: să nu care
cumva să-ți pierzi cumpătul.*

Laurence Sterne

*...iar dacă nu-mi dați crezare, atunci, iertată
fie-mi vorba, naiba să vă ia!*

François Rabelais

Lui Ștefan Agopian, darul unui Fric african

În amintirea lui Ioan Es. Pop

Avertisment

Soarele negru este o operă de ficțiune, iar orice asemănare cu personaje reale este relativ întâmplătoare. Dat fiind că pentru mine literatura e prima putere în stat, iar scriitorul, dictator, mi-am permis să deformeze pe alocuri evenimentele istorice și să mă port cu evoluția lor temporală după bunul meu plac. Dar esența rămâne, și anume că literatura este domeniul a ceea ce s-ar putea întâmpla sau s-ar fi putut întâmpla. Acest roman încheie o trilogie a familiei și a memoriei pe care am început-o în 2017, cu *Copilăria lui Kaspar Hauser*, și am continuat-o în 2022, cu romanul *Abraxas*.

Cât vezi cu ochii, doar savană și orizont. Apusul a înroșit depărtările, dar, dacă privirea ta zăbovește îndelung, o să vezi că roșul-aprins cedează spre linia pământului câteva nuanțe de mov, iar înspre cer se disipează într-o ceață subțire și roz care-și pierde vigoarea până devine albastru-spălăcit. Iarba uscată din savană unduiește discret într-o iluzie de vânt, de fapt strigoii încep să iasă la joacă, le auzi strigătele și vaierele dacă încordezi auzul, așa cum ai făcut cu privirea. Pe tot cuprinsul acestui ocean pârjolit se înalță un singur copac, care domină prin vechime, forță și dimensiuni: e un baobab străvechi, unul dintre cei mai bătrâni, are peste două mii de ani, iar clipa în care-l privești tu e chiar cea în care frunzișul lui zămislește flori ce vor sta deschise doar o noapte, noaptea asta.

Rădăcinile baobabului se întind pe mai bine de zece metri, spinările șerpilor ies pe alocuri la suprafață, pentru a plonja înapoi în pământ. Florile sunt imense, își ridică trompele înspre înserare, avide să-și trăiască viața fulgerătoare, culeg umiditate din aerul care-ți usucă gâtul, dacă ești ființă vie. Însă, dacă ești strigoi, floare de baobab sau muribund, nimic nu te atinge. Pe una dintre crengile de sus, care sparge coronamentul uriașului

arbore, un bărbat aproape gol, abia învelit în zdrențe, îmbrățișează lemnul viu, cu fața în jos, parcă levitând deasupra unor ape. Dedesubt, șase lei stau ca niște pisicuțe, cu labele la piept, așa cum lenevesc uneori animalele noastre de companie, iarna, la căldura căminului. Sunt patru femele și doi masculi, dintre care unul bătrân pare să dormiteze chiar sub trupul suspendat al bărbatului. Cel tânăr, cu coama neagră, dar mai adunată pe cap, se linge pe bot, trăgând cu un ochi la masculul alfa, parcă încercând să-i ghicească intențiile.

După unele standarde, bărbatul din baobab e mort, rigor mortis s-a instalat deja și probabil că va fi foarte greu să-l desprindă cineva de pe insula de care s-a agățat cu atâta strășnicie. Pentru strigoii care se joacă de-a v-ați ascunselea însă, el se află între viață și moarte, în limb, cum spuneau strămoșii noștri catolici, și visează. Iar visul lui, poate prima felie de liniște pe care o mănâncă bărbatul acesta negru, între două vârste, e despre un băiat, mai deschis la culoare decât el, care la rândul lui visează. Iar acest al doilea vis, visul din vis, e o viață în care se ascund povești, o antologie de caraghioslăcuri. Niciunul dintre visători nu s-a luat prea tare-n serios, totuși visele lor ascund aventuri și tragedii, căutări nefecitate și meandre. Povești vechi de când lumea, dar care vor continua atâta timp cât cadavrul tatălui va putezi pe creanga groasă a baobabului. Să intrăm în vis:

*

E cel mai călduros august de când se înregistrează temperaturile. Câinii au lătrat toată noaptea pe stradă și am visat că sunt la munte, în curtea unei case cocoțate pe-o costișă, și că un urs încearcă să rupă gardul. Aerul

a căpătat greutate palpabilă, începând cu jumătatea lui iulie, dar adevăratul chin începe abia înspre apus, când deschid geamurile și încerc să-mi îngrijesc plantele din balcon, care au suferit întreaga zi. Îmi amintesc de jurnalul lui Pontormo, care descria o vară bântuită de spectrul ciumei și povestea că apele mării păreau să fiarbă sub razele lunii. Dar eu nu pot să imit fuga de lume a lui Pontormo, să mă cațăr în podul casei și să trag scara după mine, așa că în luna asta am ieșit în oraș, târându-mi tălpile care se afundau pe alocuri în asfaltul topit, mi-am întâlnit semenii la fel de chinuți, cu ochii la fel de roșii, cu mâinile tremurânde, ca să mă întorc apoi seara în casă, unde aprind toate luminile, încercând să trec impasibil pe lângă toate oglinzile pe care le-am acoperit cu prosoape sau tricouri vechi. E august, cireșele putrezesc și am senzația iritantă că se va întâmpla ceva rău. În vara asta, televiziunile declară pe burtiere că trăim o adevărată invazie a liliacilor: nu sunt activi ziua, când se știe că vampirii dorm, ci se lasă văzuți abia noaptea, pe la 10, când coboară cu adevărat întunericul și fluturii de pui vii fătători se răsucesc în volute prin aerul negru, în fața balconului, dansuri mlădioase, sincron, care răvășesc vârfurile copacilor, deși abia le ating, apoi se înalță spre cer, se încolăcesc în jurul acoperișurilor țuguiate din Bucureștiul topit și se retrag în cuiburi neștiute. Într-o asemenea noapte tropicală, un exemplar foarte mare a trecut în viteză prin fața balconului meu și, probabil zăpăcit de claxoane și de urletele din stradă, mi-a atins vârful incandescent al țigării. A fost o clipă de stupefacție transcendențială, un animal sălbatic aproape m-a atins, a fost ca și cum un lup alb s-ar fi înălțat spre balcon și mi-ar fi lins mâna, după care m-ar fi mușcat în joacă.

Atunci mi-am pus întrebarea, una fără răspuns rațional: oare sunt un om întreg sau unul care ține doar parțial de lumea asta, rupt în două, cu jumătatea luminoasă în câmpiile pârjolite de soarele ciumei și cu cea întunecată în ținuturile cavernoase ale liliacilor?

*

În dimineața pe care o povestesc m-am trezit cu ochii umflați și, așa cum se întâmpla în ultima vreme — deși mi-e cu neputință să-mi dau seama ce înseamnă această „ultimă vreme“, dacă se întinde pe câteva luni sau ajunge să acopere ca o peliculă organică, o pieleță rozalie, întregul an ce-a trecut —, cu o ceață care-mi obtura privirea timp de câteva minute bune după ce mă deșteptam. Eram deshidratat, cu gura iască și, cu toate astea, primul lucru pe care l-am făcut a fost să-mi aprind o țigară în pat. Adormisem spre dimineață, înconjurat de cărți, pe care le adunasem pe pat la începutul serii, când mă încuiasem în dormitor. M-am uitat la telefon să văd cât e ceasul, deși, judecând după lumina care intra pe fereastră, era sigur trecut de 9, dar încă nu se făcuse amiază. Nu reușisem să citesc mai mult de câteva rânduri din fiecare carte, cu urechea ciulită la televizorul deschis pe canalul de știri pe care-l credeam mai echilibrat, deși lipsa de echilibru părea să fie măsura zilelor.

Odată cu ceața, a început să se risipească și amnezia matinală și în fața ochilor, pe care i-am închis la loc — o ultimă picoteală terapeutică —, mi-au revenit imagini ale nopții trecute, una cu totul neexcepțională în aparență, însă învăluită într-o pelerină de teroare ce își aruncase faldurile peste zidurile apartamentului meu de lângă Cișmigiu.

Îmi începusem ziua cu optimism, ferit de zgomotele familiare ale tuturor familiilor de sub același acoperiș, certuri, cuțite scăpate pe gresie, dialoguri purtate între camere, urlate. Era vară, sărbătoare națională, așa că bucureștenii fugiseră în toate colțurile țării, în încercarea de a scăpa de căldură. Fusesem la piață, apoi urcaser exuberant în apartament și-mi începusem munca devreme, încercând să avansez cu lucrul la cartea despre criminalul carnivor din Bucureștiul anilor '80, pe care o aveam în minte de cel puțin doi ani. Amânasem scrisul propriu-zis ascunzându-mă în spatele unei cercetări anevoioase, care nu era altceva decât o interminabilă lectură a memoriilor agramate și adesea pline de umor involuntar ale unor foști mari comisari criminaliști din secolul XX bucureștean. Și nu de puține ori mă trezeam transportat printr-un vârtej al timpului înspre primii ani de după Revoluție, când tarabele erau năpădite de publicații obscure, cvasipornografice, ascunse sub fațada moralizator-educativă, menite a preveni populația despre pericolele *reale* ale homosexualității, ale drogurilor și ale concupiscentei în general. Ni le pasam pe sub bancă, în special la orele de atelier mecanic, când profesorul îmbrăcat cu halat albastru peste costum îl trimitea pe unul dintre noi să-i cumpere „un treișpe țâțe“, adică o sticlă de vin alb care avea pe etichetă șase folcloriste și jumătate, pentru că ultima din dreapta, cum țineai sticla în mână, fusese tipărită doar pe jumătate, iar jumătatea rămasă, ca în numărul unui iluzionist ratat, zâmbea cu jumătate de gură, promițând bucurii numai de ea și de profesorul de atelier știute, și cea de-a șaptea folcloristă trezea în noi fiori care ne îndemneau mai abitir să căutăm lecturile moralizatoare în care un delincvent,

care acum se căia în timp ce-și ispășea pedeapsa, povestea cum își începuse viața sexuală, corupt de un homosexual mai mare decât el, care l-a dus prima oară fie într-un șantier părăsit, cum erau atâtea după Revoluție, fie în vreun spațiu comercial abandonat numit de adulți *Cercul Foamei*, pentru că înainte de '89 sub cupolele acestor colosseumuri se găseau doar „creveți“ vietnamezi și castraveți murați, iar în anii de după, spre care mă purtau acum gândurile, ele adăposteau umbre grele, mirosul pestilențial de căcat și de cadavru de animal, dar și noile personaje descoperite de cultura populară, auro-lacii, menestrelii metrourilor, haiducii canalelor. Acolo îl ducea hrăpărețul și sinistrul homosexual pe kourosul ademenit pe stradă cu o ciocolată turcească, pentru ca, ajunși în tenebrele cercului, să-l pună să îngenuncheze și să-i înfigă pula între buzele uscate de teamă. Fiecare întâlnire ce urma aducea cu ea noi elemente din panoplia sexului ilicit, prima penetrare anală cu un deget, prima strangulare erotică și, lucrul care ne cutremura acolo, în atelier, primul fior de plăcere simțit de victimă, ce se amplifica cu fiecare număr al revistei, până când intra în acțiune echipa de intervenții speciale a Poliției Capitalei, care-i prindea în flagrant, îi ducea la secție pe amândoi, unde pervertitul avea să afle, simțind cum crocodilul negru al groazei îl mușcă de ceafă, că Iubitorul lui nu era altul decât un celebru criminal care-și exploata erotic victimele, după care le asasina în mod sălbatic. Urma penitența, veneau remușcărilor, dar și incipienta prietenie cu procurorul încă tânăr care se arăta plin de înțelegere față de victimă, înțelegere ce se transforma în amicitie bărbătească. Povestea era spusă dindără-tul unor gratii firave, cele ale școlii de corecție, unde

tânărul își rumega amintirile, așa cum o făceam acum chiar eu, între pereții unui apartament gol și tăcut, prin care se furișau pe lângă pereți cele trei pisici cu care-mi împărțeam viața. Am început să-mi revăd notițele din anii de documentare, unde adunasem detalii despre zecile de crime din regatul întunecat al Conducătorului Iubit, toate izburcirile de energie ocultă ale unei epoci adormite în care-mi petrecusem copilăria. Am rememorat detaliile legate de cazul lui Uruc, Criminalul de Anul Nou, care omora copii fără adăpost în Buzău, la „cumpăna dintre ani”. Condamnarea lui la moarte a fost penultima din timpul regimului comunist. M-am lovit încă de la primele pagini de teama că mi-am ales greșit tema și că încercarea de a închipui mintea unui criminal se va lovi de intruziunea imaginației. Realizam că nu mă pot suprapune minții respective rămânând obiectiv, că, de exemplu, fiorul erotic pe care-l simțeam citind acele povești homosexuale la ora de atelier mecanic era mai real decât ce simțeam acum, când încercam să redau faptele, cu sânge-rece, pentru ca de acolo să reiasă un portret-robot verosimil al răului. În ultimii douăzeci de ani, fusesem doar jurnalist de investigație într-o țară în care jurnalismul democrației originale devenise încă de la început instrumentul, arma sau ancila partidelor politice, pentru ca apoi să rămână o umbră învelită în carne putredă, gata să se scurgă în crăpăturile pământului. Descoperisem în ultimii ani, fără prea mare surprindere sau revoltă, că meseria căreia-i dedicasem aproape două decenii din viață era inutilă sau, mai rău, batjocorită până la dispariția previzibilă. Redacțiile se împuținaseră de la an la an. De fiecare dată când mergeam la ședințe, și acelea din ce în ce mai rare, în Pipera, mă simțeam ca

o fantomă care bântuie locul unde omul care a fost și-a trăit viața, până când un eveniment asemenea unui descântec m-ar fi eliberat. Eram doar o mână de oameni, majoritatea lucram de acasă, iar de multe ori sarcinile nu depășeau în complexitate „urcarea pe site“ a unor materiale primite dintr-un loc misterios, materiale pe care pur și simplu le corectam atunci când mă simțeam mai scrupulos. Nu pot să spun că eram devastat de starea aceasta de fapt sau că mi-ar fi scăzut stima de sine, care oricum nu fusese niciodată vreun punct nevralgic al personalității mele, însă percepeam cu acuitate amenințarea difuză a unui viitor sumbru. Asta era starea mea de spirit în dimineața când am renunțat să-mi consult notițele despre criminalul din noaptea de Anul Nou și, după ce m-am smuls din reveria care mă purtase în sala de atelier mecanic din urmă cu mai bine de trei decenii, m-am ridicat să pun de cafea, iar în drum, fără o intenție precisă, poate doar din obișnuința de a auzi voci mai puțin stânjenitoare decât pe cea a propriei neputințe, am apăsat pe telecomandă butonul de pornire a televizorului. A fost o mișcare fluidă, doar o anexă a celei de ridicare, nu m-a oprit dintr-un traseu pe care oricum îl parcurgeam automat, privirea nu mi s-a îndreptat frontal spre ecranul mare de pe perete, însă, cum s-a deschis pe canalul de știri pe care-l urmăream dimineața, la început și-a anunțat prezența o vibrație familiară, un cadru, așa că mi-am continuat cu un pas drumul, apoi a fost ca atunci când zărești cu coada ochiului un strigoi, experiență care poate schimba un om, pentru că-l pune în legătură cu pământul și cu impalpabilul, îl străbate din creștet până-n călcâie — o coloană uriașă, vid pietrificat, te izbește în creștetul capului și te face praf.

*

Am mai trăit asemenea experiențe și le-am reținut cu rigoare de entomolog, cu toate că întreaga mea viață a fost închinată rațiunii și luptei împotriva a ceea ce Croce numea întreita minciună a misticismului, iraționalului și gândirii magice. Am crezut întotdeauna în stăpânirea integrală și unitară a materiei, în comunicarea directă dintre mine, ființă materială, dar rațională, și natură, în care ghiceam un Golem echilibrat, ființă a proporțiilor perfecte și a ordinii. Acesta a fost și motivul pentru care mi-am ales meseria încă din anii de liceu de la „Dante Alighieri”: credeam atunci în puterea cuvântului de a pune ordine în haosul istoriei și în puterea mărturiei.

Structura mea radical rațională m-a făcut să resping celelalte cărări pe care-aș fi putut s-o apuc, dintre care cea mai îmbietoare păruse la un moment dat literatura. Motivul nu ținea neapărat de talent sau de lipsa lui, ci mai degrabă de o respingere peremptorie a modernismului, a exploatării iraționalului. Tindeam încă din anii facultății spre perfecțiunea formală și limpezimea apolinică a mesajului, căutam forme solare de expresie și idei care să se desprindă din contemplarea participativă a naturii, ceea ce mă făcea ridicol și anacronic.

Până să mă conving însă de propria inadecvare, am frecventat un cenaclu ținut la Facultatea de Litere, unde mă strecuram ca un intrus după cursurile mele de jurnalism de la Leu. Eram în anul I și marțea fugeam după ultimul curs spre Universitate, unde ajungeam mai mereu ultimul, gâfâind, transpirat și nervos. Cenaclul se reunea în barul aflat la subsolul facultății,

iar eu mă chinuiam să pozez în marginal (până când, așa cum se întâmplă îndeobște, chiar am devenit un marginal orgolios), căutând în fiecare seară de marți locurile cele mai îndepărtate de discuție, de Centru, permițându-mi doar să pufnesc din când în când, pentru a-mi semnala existența. De fapt, mergeam mai mult pentru poeta Laura M., zisă și Mac-Mac, pentru că avea ceva din aerul drăgălaș și împiedicat al unei rațe și, fără să fie vreo frumusețe, coagula în jurul ei atât majoritatea poezilor tineri ai momentului, cât și trombele de fum. Era senzația momentului în poezie, debutase la Vinea și primise imediat câteva cronici devastatoare în presa literară mainstream. Nu-mi plăcea poezia ei, lucru deloc de mirare, dat fiind că eu citeam și memoram *Cimitirul marin*, iar ea se trăgea din literatura americană și scria o poezie postpunk crudă, plină de detalii anatomice scabroase — care însă în pronunția ei delicată deveneau flori carnivore etalându-și frumusețile spre tavanul negru al subsolului — și de revoltă împotriva unei societăți ipocrite, a cvasidictaturii guvernului Năstase, a noului sclavagism capitalist, a duplicității unei burghezii incipiente. Cu ce venea „nou” însă în poezie, idee care mi-a trezit atenția neparticipativă, era concepția ei asupra poeziei ca fiind o cloacă seminală, iar asupra poetului ca târfă absolută, recipient în care se varsă instinctele reprimite ale societății, pentru a renaște apoi sub forma frumuseții. O târfă utilă social așadar, idee care contrasta izbitor cu tot ce circula în acei ani la nivel practic printre congeneri: poetul revoltat, poetul ieșit în stradă să ceară dreptul de a se droga, de a scrie liber, de a epata pătura de mijloc bucureșteană, aflată încă în scutecele istoriei.